

Oliva, Martin

Jihozápadní Morava

In: Oliva, Martin. *Gravettien na Moravě*. Klápště, Jan (editor); Měřínský, Zdeněk (editor). Brno: [Masarykova univerzita, Filozofická fakulta], 2007, pp. 66-69

ISBN 9788025410103

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/127365>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

JIHOZÁPADNÍ MORAVA

19. **Hodonice** – Loydova cihelna (okr. Znojmo)

I. *Poloha*: v hlínku bývalé cihelny SV od obce, jižně od železniční trati na mírném JZ svahu (nm.v. 230 m) nad rozšířenou nivou Dyje

II. *Výzkumy*: nálezy shromáždil hlavně J. Palliardi

III. *Stratigrafie*: ve sprašovém souvrství, bližší údaje chybí

IV. *Datování*: bez podkladů

V. *Fauna*: J. SKUTIL – A. STEHLÍK (1931, 150, 153) uvádějí kosti koně a nosorožce, jejich souvislost s nálezy ŠI je však pouze hypotetická

VI. *Sídlíštní struktury*: nezaznamenány

VII. *Štípaná industrie*: dvojité čepelové škrabadlo s převle retušovanou distální hlavicí a staře poškozenou prox. hlavicí (S), vysoký zobec na zbytku rohovcového jádra, šikmo vyklenutě retušovaná pazourková čepel (obr. 55: 10), opotřebovaná pazourková čepel s laterální kúrou, velká noretušovaná čepel z pazourku (obr. 55: 11) a prox. fragment drobné pazourkové čepele (obr. 55: 9). Od popsáných artefaktů se silnou patinou a ohlazením liší široký ústěp s nevýrazným vrubem z rohovce typu Krumlovský les.

VII-X. nezaznamenáno

XI. *Interpretace*: snad stopa menší stanice

XII. *Uloženo*: MZM

XIII. *Literatura*: SKUTIL 1933, 175; PODBORSKÝ – VILDOMEK 1972, 40; OLIVA 1998c, 41; 2003b, 111–114.

19a. **Krhovice** (okr. Znojmo)

I. *Poloha*: na mírném SZ svahu kóty 217 v trati Kirchenacker

II. *Sběr*: Hans Freising 8.4. 1936

III-VI. povrchový nález

VII. *ŠI*: pazourková čepel s otupenou (tj. strmě retušovanou?) pravou hranou, délka 33 mm, distálně poškozená VIII-VI. bez údajů

XII. *Uložení*: nezvěstné

XIII. *Literatura*: H. FREISING 1936; OLIVA 2003b, 114.

20. **Hrušovany nad Jevišovkou** (okr. Znojmo)

I. *Poloha*: neznámá. Provenience nálezu je sporná, neboť J. Skutil, z jehož pozůstalosti pochází, se o něm nikde nezmínil

II-VI: chybí údaje

VII. *Štípaná industrie*: 3 velká hranolová jádra: jednodstavové s boční plochou preparací, sekundárně zkráceno, jednodstavové se zadní plochou preparací a zbytkem čelní vodící hrany a dvoudstavové na užší straně bloku, druhotně zkráceno a reprepárováno (resp. jen záměrně poškozeno?). Surovina makroskopicky připomíná silicit z krakovské jury (včetně typické drsné kúry), podle mikroskopické analýzy A. Přichystala však ani toto určení není zcela spolehlivé.

VIII-XI. bez údajů

XII. *Uloženo*: MZM

XIII. *Literatura*: PODBORSKÝ – VILDOMEK 1972, 40; OLIVA 1998c, 41; 2003b, 114.

21. **Šatov** (okr. Znojmo)

I. *Poloha*: v cihelně T. Grüblera, dle mapy zřejmě JV obce na velmi mírném SV svahu. Těžební stěny probíhají mezi vrstevnicemi 240 a 250 m, jižně od potoka Daníž.

II. *Výzkumy*: nálezy L. Matuly z r. 1908, další z r. 1924 a 1927.

III. *Stratigrafie*: v „nejmladší spraši“ ve hloubce 5 m

IV. *Datování*: bez údajů

V. *Fauna*: mamut, srstnatý nosorožec (více stoliček), kůň

VI. *Sídlíštní struktury*: nahromadění „malých mamutích stoliček“ a rozbitých kostí v propálené vrstvě s uhlíky. V r. 1927 opět hromada kostí a 6 m odtud propálená poloha na ploše 2–3 m². O stovku m dále mamutí zuby a kosti, jiné na místě vzdáleném 500 m.

VII. *Štípaná industrie* nenalezena

VIII-X. bez údajů

XI. *Interpretace*: snad pozůstatek loviště

XII. *Uloženo*: NHM?

XIII. *Literatura*: BAYER 1925, 68–69; FREISING 1932; OLIVA 1998c, 41; 2003b, 114–116.

22. **Znojmo** – „Dolní Leska“ (okr. Znojmo)

I. *Poloha*: bývalá Ungrova cihelna východně od městského hřbitova po obou stranách silnice do Suchohrdel, jižně od potoka Leska v mn.v. 235–240 m.

II. *Výzkumy*: náhodné nálezy, zachráněné dělníky z cihelen

III. *Stratigrafie*: K.J. MAŠKA (1889a, 17–18) pozoroval v hloubce 5–6 m pod povrchem tmavou půdu s četnými kostmi velkých pleistocenních savců. S ohledem na zmiňovaný tmavý tón sedimentu a na přítomnost pozůstatků bovidů a jelenů se zdá, že jde buď o starší (předgravettskou) vrstvu, nebo o kontaminovanou polohu.

IV. *Datování*: bez podkladů

V. *Fauna*: A. RZEHAK (1923, 266) uvádí nálezy kostí mamuta, soba, koně, jezevce a kuny. J. BAYER (1925, 68) se zmiňuje i o pozůstatcích jelena, jehož výskyt v gravettienu však považuje za pochybný. Existenci více fosiliferních vrstev nasvědčuje i zpráva K.J. MAŠKY (1889a, 18), který ke zmíněným druhům připojuje i hojně kosti bovidů.

VI. *Sídlíštní struktury* nemohly být při těžbě spraše zachyceny, o existenci ohniště svědčí opálené kosti, obalené sintrem s uhlíky (RZEHAK 1923, 266).

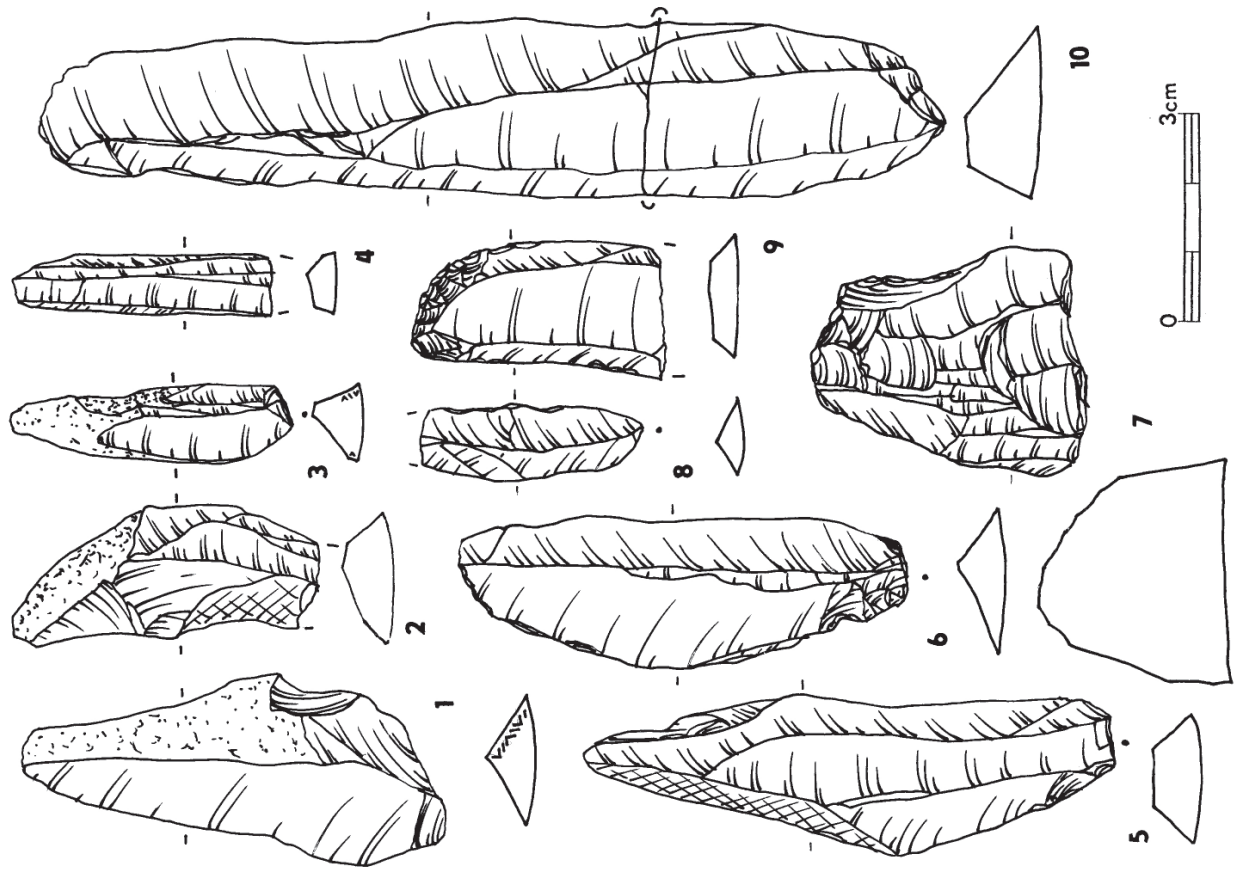
VII. *Štípaná industrie*: čepelové škrabadlo (obr. 56: 1), 3 klínová rydla na čepeli (obr. 56: 2–4), nevýrazný asymetrický zobec (obr. 56: 5), ústěp s hranou zhmožděnou na způsob odštěpovače, rydlový odštěp nebo čepelka s jemnou vyklenutou retuší (obr. 56: 6), přirozeně hrotitá čepel (obr. 56: 7), fragmenty 5 čepelí (obr. 56: 8), 5 ústěpků, 4 kusy drobného odpadu a počátkové jádro 13 cm dlouhé, vše z pazourku. Nálezy, uložené v MZM, jsou označeny jen „Hodonice – Palliardi“ a podle V. PODBORSKÉHO a V. VILDOMEK (1972, 40) pocházejí právě z Ungrovy cihelny.

VIII-X. jiné nálezy chybí

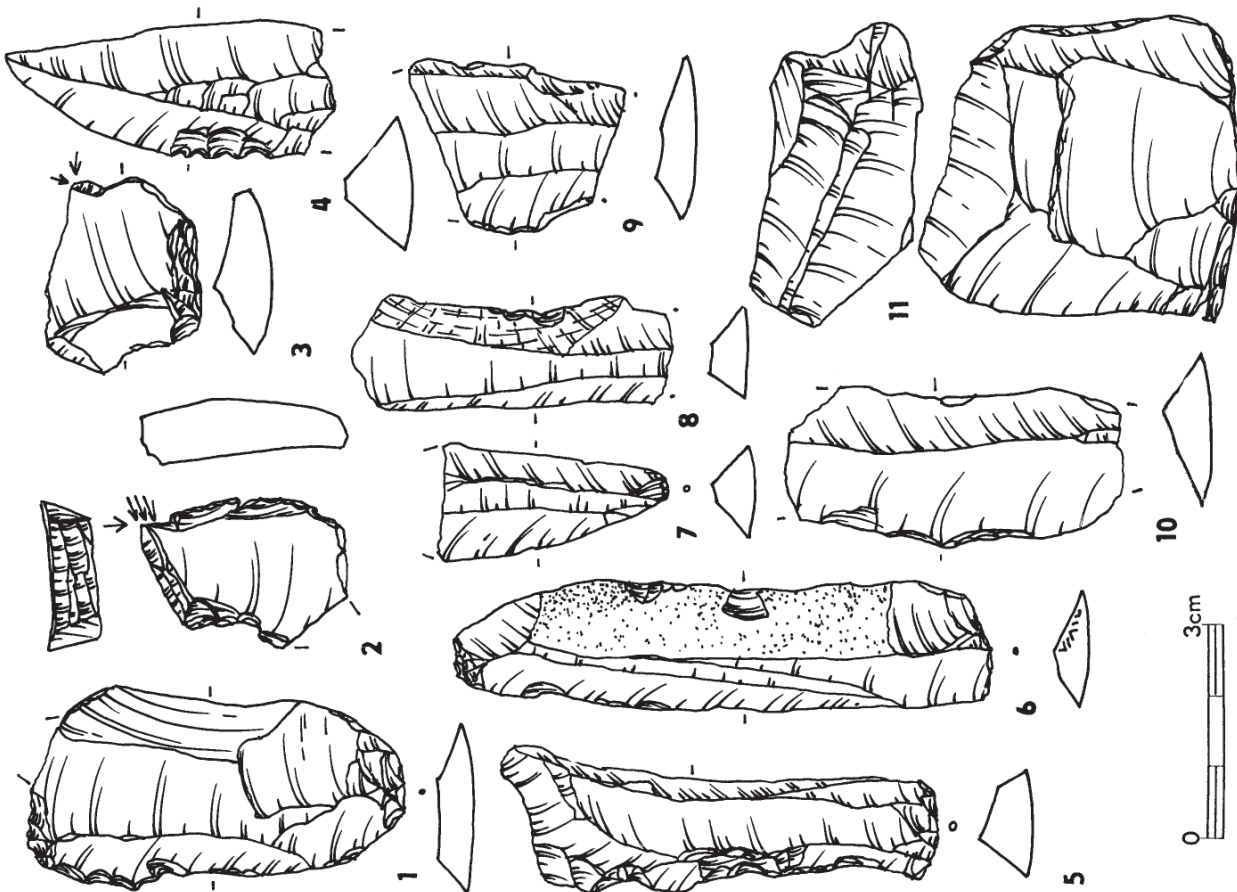
XI. *Interpretace*: pozůstatek menšího tábořiště.

XII. *Uloženo*: MZM, JMZ.

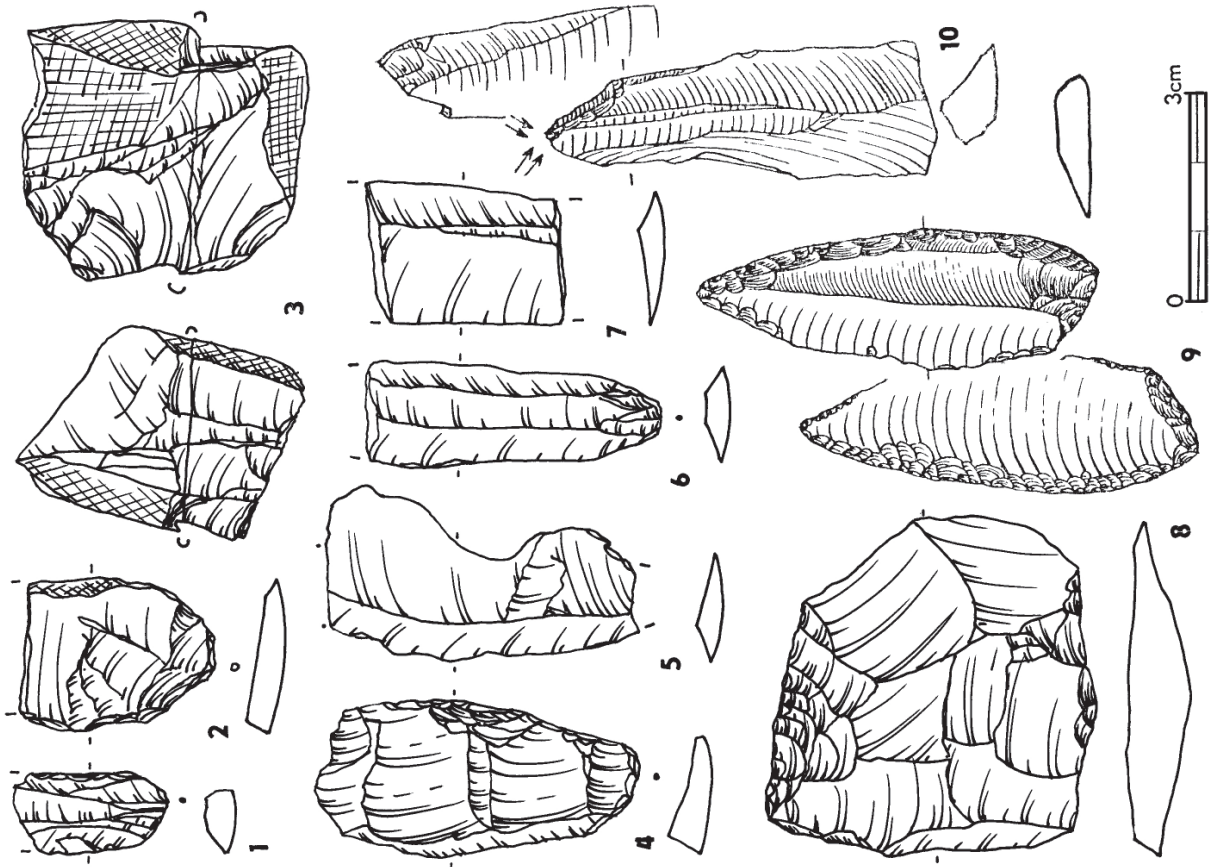
XIII. *Literatura*: MAŠKA 1889a, 17–18; RZEHAK 1923; BAYER 1925, 68; VRBKA 1930, 64; SKUTIL 1933, 176; PODBORSKÝ – VILDOMEK 1972, 40; OLIVA 1998c, 41; 2003b, 116.

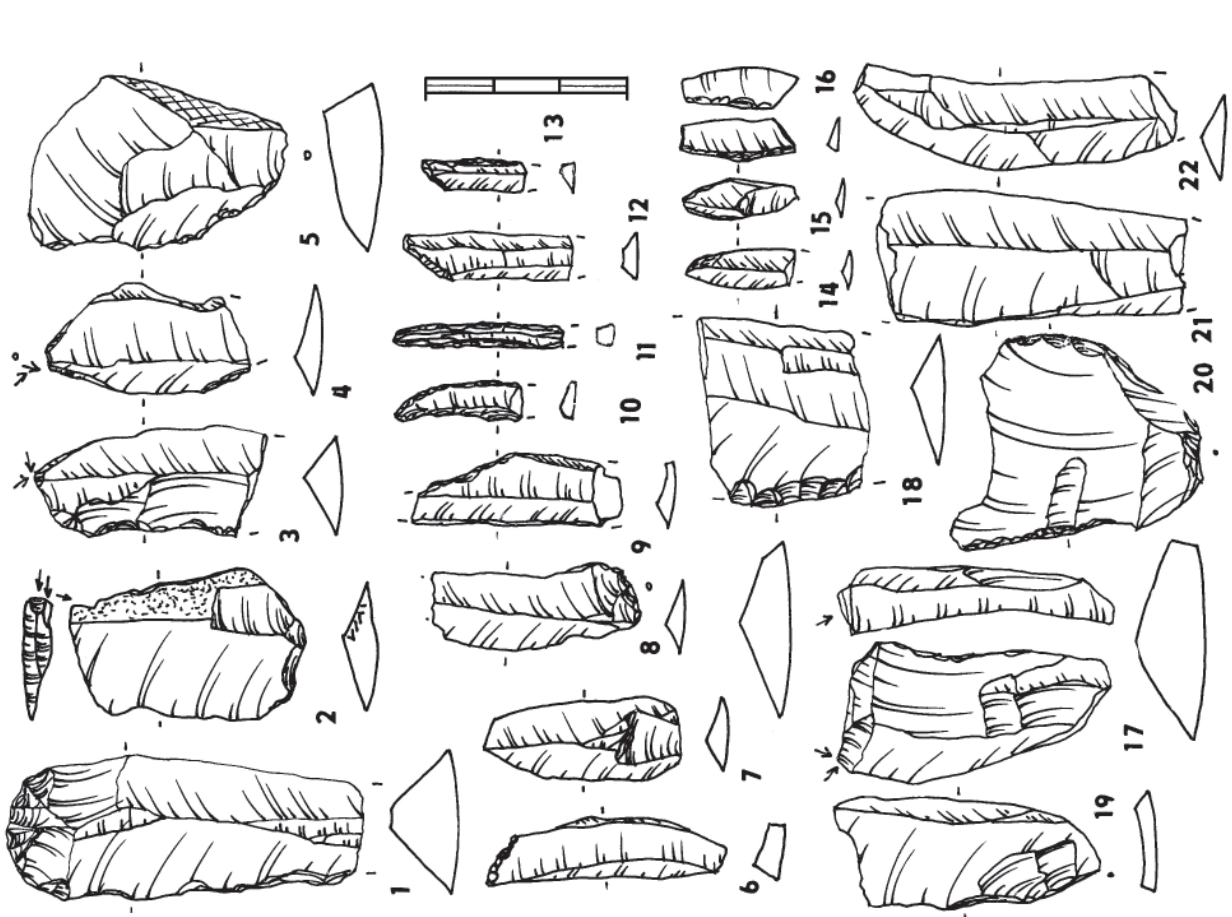
Obr. 55 1-7 Jaroslavice (okr. Znojmo), 8-10 Hodonice (okr. Znojmo), výběr štípané industrie. 1, 6 R, 2-5, 7-10 S. Kresby Z. Nerudová. Choix de l'industrie lithique.

Obr. 54 Pouzdřany (okr. Břeclav), výběr štípané industrie. 1-4, 6-7, 9-11 S, 5, 8 R. Kresby Z. Nerudová. Choix de l'industrie lithique.

Obr. 57 1-5 Kožichovice (okr. Třebíč), 6-7 Blučina (okr. Brno-venkov), 8 Jaroslavice, 9 Brno-Maloměřice (dle Váloch 1979), 10 Oslavany, výběr štípané industrie. 1-7, 9-10 S, 8 KL I. Kresby Z. Nerudová. Choix de l'industrie lithique.

Obr. 56 1-8 Znojmo - Dolní Leska, 9-22 Jaroslavice (okr. Znojmo), výběr štípané industrie. 1-11, 14-16, 19-22 S, 12-13, 17 R, 18 B. Kresby Z. Nerudová. Choix de l'industrie lithique.

23. Jaroslavice (okr. Znojmo)

I. *Poloha*: na severním svahu ostrožny mezi nivou Dyje a drobným přítokem, SZ od zámku v nm.v. 195 m.

II. *Výzkumy*: G. Wurmbrand již v r. 1871, v následujících letech odtud získal několik předmětů J. Wankel, K.J. Maška, studenti A. Makowského a J. Knies. V MZM je kolekce ŠI z r. 1925 (J. Knies?), ze znojemského muzea uvádí A. VRBKA (1930, 64) „aurignacké“ artefakty a paroh soba s kusem lebky.

III. *Stratigrafie*: dle publikovaných zpráv G. Wurmbranda (cf. též BAYER 1925) a J. WANKELA (1875) ležela kulturní vrstva přímo na terciérním písku. V jejím nadloží se objevovaly proužky přemístěného terciéru a poloha spráše s četnými schránkami měkkýšů, mocná až 10 m. J. BAYER (1925, 67) soudí, že schránky snad spočívají v hladině „göttweigske zóny“, dle K. Zapletala spíše v jejím podloží (in ABSOLON et al. 1933, 18).

IV. *Datování*: z oštípané kosti, uložené od konce 19. století v NHM ve Vídni, získáno datum GrA 7574: 19.340±100 BP. To by spadalo do vrcholu 2. würmského pleniglaciálu, nejde-li ovšem o kontaminovaný vzorek (ŠKRDLA 1999c).

V. *Fauna*: mamut, srstnatý nosorožec, kůň, tur – bizon, sob, medvěd hnědý (dle WURMBRANDA 1879)

VI. *Sídlíšní struktury*: souvislá popelovitá vrstva o délce 8 m sestávala dle G. Wurmbranda z několika 3–10 cm mocných poloh uhlíků, dělených do červena propálenou spráší. Obsahovala ŠI a velké tříštěné kosti, někdy snad v anatomické souvislosti.

VII. *Štípaná industrie* (není-li uvedeno jinak, jde o eratické pazourek; zkratky surovin uvedeny ve vysvětlivkách k tabulce 1): kýlovité škrabadlo, vrták, polyedrické klínové střední rydlo (B), boční klínové rydlo (R, obr. 56: 29), ploché rydlo (B), nevýrazný hrot typu Chatelperron (obr. 56: 9), atypická mikrogravetta (obr. 56: 10), 2 čepele s jednostrannou retuší (S, B, obr. 56: 18), 2 zoubkované úštěpy (R, H), mikročepelka s bilaterálně otupeným bokem (B, obr. 56: 11), čepelka s bilaterálně střídavě otupenými boky a retušovaným koncem (obr. 56: 16), čepelka s otupeným bokem a retušovaným koncem (R, obr. 56: 13), 2 drobné čepelkové hroty (S,R, obr. 56: 12, 14), jemně ret. či opotřebený mikrolit (obr. 56: 15) a krátké příčné drasadlo na širokém plochém úštěpu rohovce typu KL I (obr. 57: 8, JMZ). Celkový přehled kamenného inventáře podává tab. 22. Kromě obvyklých čepelí (obr. 55: 3–6; 56: 21–22) je zde zastoupeno mnoho drobných produktů (čepelky, mikročepelky) a čepelků se strmým neretušovaným bokem (asi z jader „rydlovitého“ tvaru). Objevují se též čepele se zbytkem kůry (obr. 55: 1–2), čepel s reparovaným hřebenem (obr. 56: 19), odražená tableta z podstavy jádra (obr. 56: 20), atd. Řada silicítů je přepálených, ve vídeňské kolekci jsou podle P. Škrdly 2 kusy rohovce typu Krumlovský les. Mezi jádry zaujme hrubě oštípaná plochá hlíza pazourku o rozměrech 14,5x11 cm, dvoupodstavový exemplář se zadní plochou preparací (obr. 55: 7) a rydlovité jádro s přední bifaciální preparací na úštěpu (47x13x42 mm) z radiolaritu. V JMZ se má nacházet ještě min. 25 dalších kusů ŠI a 4 kosti, dnes jsou však neznámé.

Nejvýraznějším typem je bezesporu kýlovité škrabadlo s lamelární retuší (NHM), jež zavdalo podnět k úvahám o příslušnosti celého sídlíště k aurignacienu. Gravettien-

ský prvek představují jen čepelky s otupeným bokem (ve dvou případech s příčnou retuší, což je v našem gravettien poměrně vzácné), a nevýrazná gravetta.

VIII. *KPI*: záseky na kostech, způsobené asi při vyzvedávání z kulturní vrstvy, byly svého času předmětem živé diskuse (cf. ; WANKEL 1875; MAŠKA 1886; MAKOWSKY 1899a, 364; 1899b, 56–57). Proximální část sobího parohu je vyhloubená a mohla snad sloužit co rukojeť nástroje (WURMBRAND 1879, tab. III: 2). J. WANKEL (1875) uvádí svůj nález sobího parohu s vyrytou podélnou rýhou. Na extremitě fragmentu dlouhé kosti je vyštípán vrub (ŠKRDLA 1999c, obr. 1).

IX. *Ozdobné a umělecké předměty*: KNIES (1897, 69) se zmiňuje o nálezu koňské tibie, zdobené řezou: „strana více vypouklá opatřena jest 48 krátkými rovnoběžnými a vodorovnými čárkami, které tvoří sloupec 125 mm vysoký a jsou od sebe dosti pravidelně na 2,5 mm vzdálené. Strana opačná více plochá má podobných čárek 24, tyto však jsou sice rovnoběžně, avšak šikmo nakloněné“.

X. *Zvláštnosti*: zmiňovány kousky okru.

XI. *Interpretace*: zřejmě jde o neodborně a neúplně zachráněný výsek stanice střední velikosti v typické poloze nad říční nivou. Vzhledem k radiometrickému datu a přítomnosti mikročepelků se strmou retuší na boku i na distálním konci je možno uvažovat o pozdním gravettien až epigravettien.

XII. *Uloženo*: MZM, NHM, JMZ

XIII. *Literatura*: WURMBRAND 1873; 1878; 1879; WANKEL 1875; MAŠKA 1886; KNIES 1897, 68–69; MAKOWSKY 1899a, 363–364; 1899b, 56–57; HOERNES 1903, 134–135; BAYER 1925, 66–68; VRBKA 1930, 64; ABSOLON et al. 1933; SKUTIL 1933, 175; PODBORSKÝ – VILDOMEK 1972, 40; SVOBODA et al. 2002, 199; ŠKRDLA 1999c; OLIVA 1998c, 41; 2003b, 116.

Ze Znojemska ještě uvádí J. KOVÁRNÍK (2001, 99) své objevy „výrazných kolekcí gravettienské industrie ze sprašových lokalit, např. v kat. území Hnanic“. Tyto nálezy však dosud neměl nikdo možnost posoudit.